

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ

-2-

Birey Hak ve Özgürlükleri (I)

Yaşam hakkı

Kişi dokunulmazlığı

Özel yaşamın gizliliği

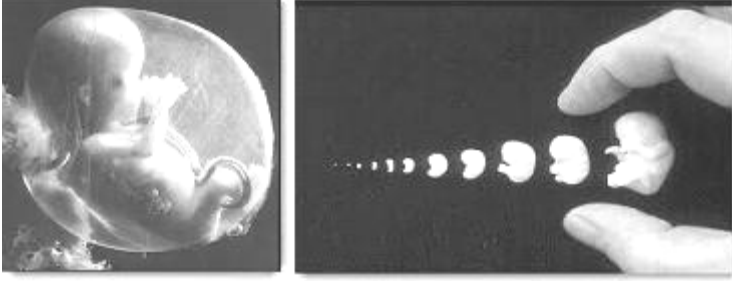

Halk Anayasa yapabilir mi?

- Olur mu canım öyle şey? Anayasa yapmak çocuk oyuncağı mı? Bunlara senin benim aklımız ermez. Anayasa, hukukçuların işi.
- *Biz “ev” de yapamayız. O da mimarın işi, değil mi?*
- Tabii, o da onun işi. Ev yaptıracak param varsa, tutarım bir mimar, o yapar. Ben yapamam.
- *Peki evin nasıl olacağına, kaç kat olacağına, odaların kaç tane olacağına, şekline şemailine de mimar mı karar verir?*
- Ne münasebet! Tabii ben karar veririm, içinde oturacak benim. Ben ona nasıl sipariş edersem ona göre yapar evimi. Aynen terzi gibi. Elbisemi o dikebiliyor, ben değil. Ama nasıl istediğime ben karar veriyorum, o değil.
- *Öyleyse?*

Hadi baştan soralım. Halk Anayasa yapabilir mi?

YAŞAM HAKKI

"Ee tabii, ne var bunda, herkesin yaşamaya hakkı var, aksini iddia eden mi var?" demeyin sakın.

"Kahrolsun filanca!" diye hiç mi bağırmadınız?

Ya da şu sorulara –yüksek sesle değil, kendi vicdanınızda-yanıt vermeye çalışın, bakalım ne çıkacak?

- *Şu anda Dünyada birçok savaş var. Bu da cinayet değil mi?*
- *"İdam" olmalı mı? 30 kişiyi öldüren bir katili ne yapalım?*
- *"Kürtaj" cinayet mi, değil mi? Serbest mi olmalı?*
- *"Ötenazi" bir hak mı? Yaşamak istemeyen bir insanı zorla yaşatmaya bizim hakkımız var mı?*

Bugün bize çok doğal bir şey gibi gelen "Yaşam hakkı", ilk ve ortaçağlarda pek ciddiye alınan bir şey değildi. Eşit bir hak olarak görüldüğü yerlerde ise "hakim sınıfların" hakkıydı. Köleci toplumda, köle sahiplerinin vardı ama kölelerin yoktu. Ortaçağ'da derebeylerinin, asillerin tekelindeydi. Doğuda da sultanların, şahların, padişahların iki dudağının arasındaydı çoğu kişinin yaşam hakkı. Bunun; *"Herkesin doğuştan sahip olduğu bir hak"* olduğu, yakın çağlara ait bir kavram ve Fransız

devrimiyle tarih sahnesine çıkıyor. Büyük acılara malolan 2. Dünya Savaşı sonrasında “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”yle başlayarak bir dizi uluslararası belgede güvence altına alınıyor. “*Alınıyor da ne oluyor?*” diyeceksiniz. Savaşlar sürüyor. İstedğini güzellikle elde edemeyen güçlüler; topla-tüfekle, nükleer silahla - kimyasal silahla saldırıp kan dökmeye devam ediyor. Hiçbir caydırıcılığı olmadığı hukuken ve defalarca ispatlanmış, hata yapıldığında geri dönülmesi olanaksız olduğu için dünyanın çoğu ülkesinde –Türkiye dahil- yasaklanmış olan “İdam”, en uygar ülke olduğunu iddia eden ABD’nin çoğu eyaletinde sürüyor.

Evet, acı gerçek bu. Ama bu zor sorunun zor yanıtı da gayet basit: “Şükredelim ki, insanlık yüzyıllar boyu çektiği acıların sonunda YAŞAM HAKKI’ni belgelere geçirdi, hukuğa yansıttı. Bu sayede; bu hakkı çiğneyenlere, bu belgeleri göstererek karşı çıkabiliyor, hesap sorabiliyoruz. Fransa kralı 15. Lui’ye bunu sormazdınız, zira adam “Devlet Ben”im” diyordu. Bir hakkın kayda geçmesi, o hakkın hayata geçmesi anlamına gelmiyor. Ama ona inananların mücadelesiyle eninde sonunda geçeceğini müjdeliyor en azından...

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 3)

Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 2)

Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır...

BİZDE DURUM NE?

“Yaşam Hakkı” ilk defa 1839'da yasalarla güvence altına alındı. Tanzimat Fermanı ile herkesin can güvenliğine sahip olduğu vurgulanırken; kişinin doğuştan sahip olduğu yaşama hakkının şartının “devlet ve milletine hüsn-i hizmette bulunmak” olduğu da eklenmeden edilmedi. 1858 tarihli Ceza Kanunu'nda ise idam cezasının verileceği haller tek tek sayılarak, bu haller dışında kişilerin öldürülemeyeceği hüküm altına alındı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında olağanüstü mahkemelerce pek çok idam cezası onandı. Yaşam hakkı, 1924 Anayasası'nın 71. maddesine, “... cana, mala, ırza ve konuta hiçbir şekilde dokunulamaz” biçiminde yansıdı. Türkiye'de sosyal hak ve ödevlerin, ilk defa sistematik olarak 1961 Anayasası'nda düzenlenmesiyle birlikte yaşam hakkı daha net bir biçimde anayasal güvenceye kavuşmuş oldu.

12 Eylül askeri darbesinin ardından 7 bin kişi için idam cezası istendi, 517 kişiye idam cezası verildi, haklarında idam cezası verilenlerden 49'u infaz edildi. Yine aynı dönemde 300 kişi kuşkulu bir şekilde öldü. 171 kişinin “ışkenceden öldüğü” belgelendi. Cezaevlerinde toplam 299 kişi yaşamını yitirdi. 14 kişi açlık grevinde öldü. Açıklanan rakamlara göre; 16 kişi “kaçarken”, 95 kişi “çatışmada” öldü, 43 kişi “intihar etti” ve 73 kişiye “doğal ölüm raporu” verildi. Bu dönemin ardından hazırlanan 1982 Anayasası da yaşam hakkını güvence altına alan maddeleri içerdi. Ama buna rağmen idam cezası yasalarda yeralıyordu.

Türkiye'de idam cezası 2001'den itibaren aşamalı olarak ilk önce 2002'de savaş, çok yakın savaş tehdidi ve terör suçları halleri dışındaki suçlar, 2006'da ise tüm suçlar için tamamen kaldırıldı. İdam cezasının kaldırılmasından itibaren

verilebilecek en ağır ceza ağırlaştırılmış müebbet olarak yasalaştı. Bu düzenlemelerle çelişen bir durum ise bazı kanunlarda ölüm cezasının hala öngörülüyor olması. 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda toplam 23 maddede ölüm cezası öngörülürken, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkındaki Kanunu'nda ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nda da ölüm cezası yer alıyor.

1982 Anayasası (Madde 17)

Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Türk Ceza Kanunu

Madde 76 ve 77: ... Soykırım ve insanlığa karşı suçlara ilişkin verilecek cezaı belirliyor: "Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis".

Madde 81 – 85: ... insan öldürmeyi, kasten yapıldığında "Müebbet Hapis veya Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis", kusur veya ihmal sonucu ölüme neden olmayı ise 10 ila 20 yıl arası değişen hapis cezalarıyla cezalandırıyor.

Hasta Hakları Yönetmeliği

24 . ve 25. maddeleri gene yaşam hakkı ile ilgili. 13. madde ise ötenaziyi yasaklıyor. "Tıbbi gereklerden bahisle veya her ne suretle olursa olsun, hayat hakkından vazgeçilemez. Kendisinin veya bir başkasının talebi olsa dahi, kimsenin hayatına son verilemez.

KİŞİ DOKUNULMAZLIĞI mı dediniz?

İnsanlık tarihi, bu konuda da pek temiz değil ne yazık ki. Üstelik öyle güçlünün zayıfa, galibin mağluba aklına eseni yapabildiği ilk çağlara, Engizisyon işkencelerinin Tanrı ve İsa adına yapıldığı ortaçağa filan gitmeye hiç gerek yok. İşte siyah Afrika, işte Uzakdoğu, işte Afganistan, Guantanamo, Ebu Garib.

Kişî dokunulmazlığı özellikle köleci toplumların ortadan kalkmasıyla önemsenmeye başladı. Ama adına kısaca “işkence” dediğimiz vahşet, gözden uzak olduğuna inanılan her yerde sürüp gidiyor. Zaman zaman da güçlüler kendi yaptıkları ihlalleri meşrulaştıracak hukuk saptırmalarına başvurmaya hazırlar, dünyanın her yerinde.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 4 ve 5)

Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz, kölelik ve köle ticareti her türlü biçimde yasaktır. Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza uygulanamaz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 3 ve 4)

Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz. Köle ve kul halinde tutulamaz, zorla çalıştırılmaz.

TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMA

Kişi dokunulmazlığını ilk defa 1839'da Tanzimat Fermanı'nda görüyoruz. 1856 Islahat Fermanı'nda hapisanelerde işkence, eziyet ve cismani cezaların uygulanması yasaklanıyor. 1876'da ise işkence tümüyle yasak. Kanun-i Esasi'nin 10. maddesinde herkesin kişi dokunulmazlığına sahip olduğu ve yasaların dışında cezalandırılmayacağı yazılı. 24. ve 26. maddelerde ise her türlü eziyet, işkence, müsadere ve angaryanın yasak olduğu yazılmış.

Cumhuriyetin döneminde, kişi dokunulmazlığı Anayasalarda yeralıyor. 1924 Anayasası'nda 'Türklerin kamu hakları' bölümünde düzenlenmiş. 71. maddede cana, mala, ırza, konuta hiçbir biçimde dokunulamayacağı söylenirken, 73. maddede ise işkence, eziyet, zorluluk ve angarya yasaklanmış.

1961 Anayasası'nın 14. maddesinde şöyle deniyor: *“Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz. Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.”*

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle başlayan dönem ise kişi dokunulmazlığına yönelik sayısız hak ihlalinin yaşandığı yıllar. Özellikle Diyarbakır ve Mamak hapisanelerinde yaşananlar, tarihimizin yüz karasını oluşturan, saklanmak istendiği karanlıktan çıkarılarak toplumca yüzleşmemiz gereken büyük utançlarımızdan sadece bir bölümünü oluşturuyor.

Herşeye rağmen “Kişi dokunulmazlığı”, '82 Anayasası'nda da, işkencenin, yaralamanın, zorla çalıştırmanın, göçmen kaçakçılığının, insan üzerinde tıbbi deneylerin yasaklanmasıyla korunuyor. Düzenlemeler cinsel dokunulmazlığı da içeriyor.

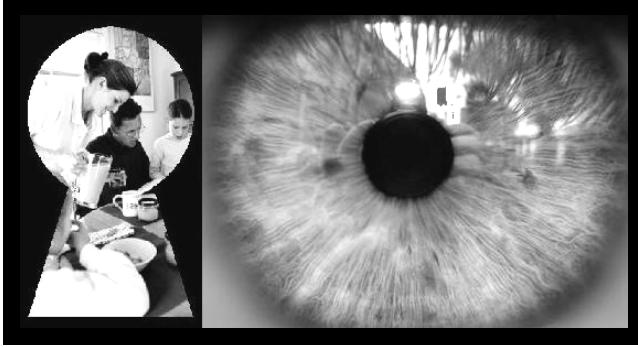
**Ne dersiniz, kişi dokunulmazlığı sınırlandırılmalı mı?
Bu soruya “Evet” diyorsanız nasıl ve hangi durumlarda?**

1982 Anayasası (Madde 17 ve 18)

- * *Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.*
- * *Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.*
(İstisnalar: Meşru müdafaai, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu haller)
- * *Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.*

Türk Ceza Kanunu

- Madde 79-80:** Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti yapanlara verilen hapis cezaları 3 ila 12 yıl arasında değişiyor.
- Madde 86-88:** Kasten ya da taksirle yaralamanın cezası 3 ay ile 8 yıl arasında değişiyor.
- Madde 90:** İnsan üzerinde deney yapmanın cezası 1 ila 3 yıl.
- Madde 91-93:** Organ ve doku ticaretini yasaklıyor ve cezalandırıyor.
- Madde 94-96:** İşkence ve eziyet “insanlık suçu”. Cezalar 2 yıl ile 24 yıl arasında değişiyor.
- Madde 101 -105:** Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların cezaları 3 ay ile 15 yıl arasında değişiyor.
- Ölümlü sonuçlanırsa?:** Kişi dokunulmazlığına ilişkin bu maddelerde, işlenen suç ölüm ile sonuçlanırsa ceza Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis.
- İstisna:** Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nun 16. maddesinde polisin zor ve silah kullanmasına ilişkin düzenleme yer alıyor.

ÖZEL YAŞAMIN GİZLİLİĞİ

Bireyin, mensubu bulunduğu toplumsal gruba göre tanımlandığı zamanlarda kişinin “kimliği” denen şey, o kişinin toplumda işgal ettiği yer ve bu konuma yüklenmiş roller ve etkinliklerden ibaretti. Yani bireyin 'özel yaşam alanı' da yok denecek kadar küçüktü. Kısacası, sıradan bir kişi için “Ben” diye bir şey yoktu.

Bu durum 18. yüzyıldan sonra değişti. “Bireysel kimlik, mahremiyet, özel yaşam” bu tarihten itibaren önem kazanmaya başladı. Fakat 19. yüzyılın sonuna kadar mahremiyet, daha çok mülkiyet kavramı bağlamında dile getirildi. Dolayısıyla özel yaşam hakkı bir nevi mülkiyet hakkıydı ve yalnızca mülk sahiplerinin özel yaşamından söz edilmekteydi. 1800'lerin sonunda ise “yaşam hakkı”, artık “özel yaşam” alanına sahip olmayı da içeriyordu. Teknolojik gelişmeler (fotoğraf, daha sonra video vb.) kişilerin özel yaşamının gizliliğinin yasal koruma altına alınmasını zorunlu hale getirdi. 1900'lerin ortasına kadar geliştirilen özel yaşamın gizliliği bu tarihlerden sonra anayasal bir hak olarak tanınmaya başlandı. Kişinin aile hayatı, konutunun dokunulmazlığı ve haberleşme özgürlüğü, giderek genişleyen biçimde, özel yaşam alanının gizliliğini koruyan yasal düzenlemelerle korunmaya başladı.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 12)

Hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, onuruna ve adına saldırılamaz. Herkesin, bu gibi müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 8)

Herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.

DEVLET SIRLARI “ÇOK GİZLİ”, YA ÖZEL SIRLARIMIZ?

Osmanlı anayasal düzenlemelerinde, özel hayatın gizliliği hakkında açık bir düzenlemeye rastlanılmıyor. Tanzimat Fermanı'nda “kişilerin ırz, namus ve malının korunması ve kişi güvenliği” güvence altına alınmıştı. Islahat Fermanı'nda da benzer bir düzenleme yapılmış, 1876 Kanun-i Esasi'nin 22. maddesinde konut dokunulmazlığı özneline “özel yaşamın korunması”na yer verilmişti..

1924 Anayasası, özel hayatın gizliliğini bazı konularda getirdiği düzenlemelerle koruyordu. 71. maddesinde özel hayatla doğrudan ilgili olarak, “Cana, mala, ırza, konuta hiçbir türlü dokunulamaz”, 76. maddesinde ise, “Kanunda yazılı usul ve haller dışında kimsenin konutuna girilemez ve üstü aranamaz”

denmişti. 81. madde ise, *“Postaya verilen kağıtlar, mektuplar ve her türlü emanet, yetkili sorgu yargıcı veya mahkeme kararı olmadıkça açılmaz ve telgraf ve telefonla haberleşmenin gizliliği bozulamaz”* diyordu.

Sosyal hak ve ödevlerin ilk defa sistematik olarak düzenlendiği 1961 Anayasası'nın 15. maddesinde özel hayatın gizliliği, 16. maddesinde konut dokunulmazlığı, 17. maddesinde ise haberleşmenin gizliliği düzenlenmişti. Sınırlı da olsa tanınmış olan bu haklar, 1971 yılında yapılan değişiklikle daha da sınırlandırıldı. Yapılan değişiklikle, gizliliği sınırlama sebeplerine *“milli güvenlik”* de eklendi. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hakim kararı da aranmayacaktı.

1982 Anayasası'nda, *“kişi hakları”* bölümünde bulunan özel hayatın gizliliği, aynı bölümde yer alan diğer haklar gibi insanın kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez hak ve hürriyetlerden biri olarak düzenlenmiş. Bu düzenleme ile kişinin aşılamayacak ve dokunulamayacak özel alanının sınırları çiziliyor ve devlete karşı korunuyor. Ama... Ama'sı, bu Anayasanın *“verdiği her türlü hakkı geri alan”* GİRİŞ kısmında.

Türkiye'de son yıllarda kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler yapılması çokça tartışıldı. Hatta 2008 yılında *“Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Kanun Tasarısı”* da hazırlandı. Ama bir yandan da Telekulak skandalları birbirini izlemekten geri kalmadı. Devletin en üst kademesindeki kişilerin çalışma odalarında böcekler bulunduğu saptandı. Politik olarak gözden düşürülmek istenen liderlerin yatak odalarına telekulaklar, kameraların girdiğini dehşetle izledik.

İşin daha da garip yanı, yasalarda açıkça yazdığı halde, böyle kanun dışı yollarla elde edilen kanıtların mahkemelerde ciddiye alınması.

1982 Anayasası (Madde 20-22)

* ... Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.(...) usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça (...) kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz.

* Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar...

* Kimsenin konutuna dokunulamaz. (...)kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. (...)

* Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. (...) kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşmenin gizliliğine dokunulamaz. (...)

Türk Ceza Kanunu

Madde 132 ve 133 haberleşmenin gizliliğini ihlal, kişiler arasındaki konuşmaları dinleme ve kayda alma başlıkları altında suçları tanımlıyor, cezalar 6 ay ile 3 yıl arasında değişiyor. Özel yaşamın gizliliği ve kişisel verilerin ifşa edilmesine ilişkin ceza maddeleri 134'ten 140'a kadar ve cezalar ise 6 ay ila 6 yıl arasında değişiyor. **Ceza Muhakemeleri Kanunu**'nun 135. maddesinde ise iletişimin tesbiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile ilgili düzenlemeler var.

Birkaç soru. Sadece kendi vicdanınızın duyabileceği şekilde yanıtlayabilirsiniz:

Bu hak sınırlandırılabilir mi?

“Evet” diyorsanız, nasıl ve hangi durumlarda?

Yasal Dinleme” yasal olabilir, ama “hukuka” uygun mu?

Yasa dışı dinleme sonuçları delil sayılmalı mı?

İhlal eden bireyse, cezası ne olmalı?

İhlal eden Devlet olursa ne olacak?

Süreç nasıl gelişti?

2007 Hükümet yeni bir Anayasa hazırlığına girişti, bir taslak hazırlattı. Ama bu çalışma çok tepki aldı. Diğer siyasi partilerle ve bir uzlaşma ortamı görülmeyince, üstüne bir de Ak Parti için kapatma davası açılınca tasarı rafa kalktı.

2010 Ancak yaptığı işlerin çoğu yargı engeline takılan, sonunda kapatılmak tehlikesini kıl payı atlatan Ak Parti, özellikle asker-sivil ilişkilerini ve yargının yapısını değiştirmeyi hedefleyen geniş bir değişiklik paketi hazırladı. Taslak TBMM'den 2/3 çoğunlukla geçemeyince referandumla gidildi ve 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumda değişiklik paketi % 58 evet oyuyla kabul edildi.

2010 Seçimleri sonrasında Ak Parti, Anayasa'yı baştan aşağı değiştirmek için, bu kez siyasi ve toplumsal uzlaşma istediğini de belirterek tekrar harekete geçti. Parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin (Ak Parti, CHP, MHP ve BDP) eşit sayıda –üçer-milletvekili ile katıldığı bir uzlaşma komisyonu kuruldu ve çalışmalarına başladı.

Bundan sonra neler olacak?

2012 yılında yeni Anayasa'nın tamamlanması hedefleniyor. Uzlaşma komisyonunca hazırlanan yol haritasına göre:

1. Yazılı görüş alma: 2011 sonuna kadar sivil toplumdan yazılı olarak görüşler toplanacak.

2. Diyalog: 2012 Nisan ayı sonuna kadar sivil toplumla toplantılar, karşılıklı görüşmeler yapılacak.

3. İstişare: Uzlaşma kurulu, birikimleri değerlendirerek üzerinde uzlaşmaya vardığı bir taslak hazırlayacak.

4. Tartışma ve karar: Bu taslak Parlamentoda görüşülerek karara bağlanacak. Ya 2/3 oyla kabul edilecek, ya da halkoyuna sunulacak

DESTEKÇİLER LİSTESİ

Aralık 2011

Bu listeye adlarını yazdıran kişilerin çoğu, TkMM toplantılarına kolaylaştırıcı olarak katıldılar, toplantıları yönettiler. Gazete yazılarında, TV konuşmalarında olumlu izlenimlerini aktararak TkMM'lerin duyurulmasına ayrıca katkıda bulundular. Hepsi de küçük Meclislerimizin onur konuklarıdır, gönülden teşekkür ederiz.

Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, yazar), Adem Meleke (İş adamı), Ahmet İnel (Ekonomist), Ahu Tanrıkulu (TV Programcısı), Ali Bayramoğlu (Gazeteci), Ali Bulaç (Gazeteci, yazar), Ali Nesin (Matematikçi), Ali Saydam (İletişim uzmanı, gazeteci), Alper Görmüş (Gazeteci), Altan Tan (Gazeteci, yazar), Andrew Finkel (Gazeteci), Amberin Zaman (Gazeteci, yazar), Asaf Savaş Akat (Ekonomist), Aslihan Tekin (Hukukçu), Atilla Dorsay (Gazeteci, yazar), Atilla Yayla (Siyaset Bilimci), Attila Özdemiroğlu (Müziyen), Ayça Haykır (STGM), Aydın Engin (Gazeteci, Yazar), Ayhan Bilgen (Yazar), Ayhan Ogan (SDP), Baskın Oran (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Başak Şengül (TV Programcısı), Bejan Matur (Yazar), Bekir Berat Özipek (Yazar), Belkız Kılıçkaya (TV), Bülent Deniz (Hukukçu), Celal Başlangıç (Gazeteci), Cezmi Ersöz (Yazar), Cihan Aktaş (Gazeteci, Yazar), Çiğdem Mater (Gazeteci), Derya Alabora (Oyuncu), Dilek Kurban (Hukukçu), Doğan Özgüden (Gazeteci), Doğu Ergil (Siyaset Bilimci), Ercan İpekçi (Gazeteci, TGS Başkanı), Ercan Kanar (Hukukçu), Ercan Karakaş (Siyaset Bilimci), Erdal Doğan (Hukukçu), Erdoğan Aydın (Yazar), Ergin Cinmen (Hukukçu), Erol Katırcıoğlu (Siyaset Bilimci), Erol Önderoğlu (Gazeteci), Erol Özkoray (Gazeteci), Ersin Salman (İletişimci), Ertuğrul Kürkçü (Haberci-Bianet), Eser Karakaş (Ekonomist), Esra Arsan (Eğitimci), Etyen Mahcupyan (Gazeteci), Eyüp Burç (TV), Fatma Benli (Hukukçu), Faruk Ünsal (Mazlumder Gen. Bşk.), Fatma Gök (Eğitimci), Faruk Alpkaya (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Faruk Ünsal (Mazlumder Genel Başkanı), Ferai Tınç (Gazeteci), Feray Salman (İHOP), Ferhat Kentel (Sosyolog), Fikret

Başkaya (Ekonomist, Özgür Üniversite), Fikret İlkiz (Hukukçu), Fikri Sağlar (Gazeteci, yazar), Fuat Keyman (Siyaset Bilimci), Galip Ensarioğlu (Diyarbakır Tic. ve San. Odası Bşk.), Gençay Gürsoy (Tabip), Gülden Sönmez (Hukukçu), Güliz Kaptan (Eczacı), Gülten Kaya (Prodüktör), Gürkan Zengin (TV Programcısı), Hakan Tahmaz (Gazeteci, Yazar), Haluk Bilginer (Tiyatrocu), Hasan Mollaoğlu (Hukukçu), Hıncal Uluç (Gazeteci), Hilal Kaplan (Yazar), Hüsnü Tuna (Hukukçu), Hüsnü Öndül (Hukukçu), İbrahim Betil (Bankacı, TEGV), İnci Hekimoğlu (Gazeteci), İnci Tuğsavul (Gazeteci), İrfan Neziroğlu (Hukukçu), Joost Lagendijk (Politik Bilimler), Kerem Altıparmak (Ankara Üni. Hukuk Fak.), Kerim Yıldız (KHP), Koray Düzgören (Gazeteci), Kübra Kurtuluş (Aktivist), Kürşat Bumin (Yazar), Lale Mansur (Oyuncu), Leyla İpekçi (Gazeteci), Leyla Zana (Siyasetçi), M. Emin, Markar Esayan (Yazar), Aktar (Av. Diyarbakır Baro Bşk.), M. Emin Ekmen (Eski Mv.), M. Emin Tutan (Eski Mv), M. Emin Yıldırım (Parlamentar Danışmanı), Mahir Ünal (Mv), Mahmut Alınak (Hukukçu), Maya Arakon (Siyaset Bilimci), Mebuse Tekay (Hukukçu), Mehmet Altan (Gazeteci, yazar), Mehmet Atak (Tiyatrocu), Mehmet Bekaroğlu (Tabip, Siyasetçi), Mehmet Elkatmış (Hukukçu), Mehmet Metiner (Gazeteci), Mehmet Şandır (Milletvekili), Mehmet Uçum (Hukukçu), Melih Altınok (Gazeteci), Melike Demirağ (Şarkıcı, oyuncu), Memet Ali Alabora (Oyuncu), Meral Tamer (Gazeteci), Mithat Sancar (Hukukçu, Ankara Üni.), Muharrem Erbey (Hukukçu, Diyarbakır İHD Başkanı), Murat Belge (Edebiyat, Bilgi Üni.), Murat Çelikkan (Gazeteci), Murat Sungar (Em. Büyükelçi), Mustafa Ataş (Mv), Mustafa Sütlaş (Hekim), Nalan Erkem (Hukukçu), Necati Ceylan (Hukukçu), Neşe Erdilek (Sosyolog), Neşe Yaşın (Şair), Nevin Gaye Erbatur (Eski Mv), Nevin Sungur (Gazeteci), Nihal Bengisu Karaca (Gazeteci), Nursuna Memecan (Mv), Oral Çalışlar (Gazeteci), Orhan Miroğlu (Yazar), Osman Can (Hukukçu), Osman Coşkun (Eski Mv), Oya Aydın (Hukukçu), Oya Baydar (Sosyolog, yazar), Pervin Mısırlıoğlu (İş kadını), Pınar Selek (Sosyolog, yazar), Raffi Hermonn Araks (Gazeteci), Ragıp İncesavaş (Grafik Tasarımcısı), Ragıp Zarakolu (Yayıncı), Rasim O. Kütahyalı (Yazar), Reyhan Yalçındağ (Hukukçu), Rıza Türmen (AİHM Eski Yargıç, Mv), Rüstem Batum (Belgesel ve TV Programları Yapımcısı), Sacit Kayasu (Adana eski Cumhuriyet Savcısı), Sait Çetinoğlu (Aktivist), Salih Memecan (Karikatürist), Sami Gören (Hukukçu), Sedat Yurtdaş (Hukukçu), Senih Özay (Hukukçu), Sezen Aksu (Müzik), Sırrı Süreyya Önder (Yönetmeni Mv), Sibel Eraslan (Gazeteci), Suade Arançlı (STGM

eski Başkanı), Suzan Samancı (Yazar, Gazeteci), Şahin Candaş (Güvercinler Meclisi), Şahismail Bedirhanoğlu (GÜNSİAD Bşk.), Şanar Yurdatapan (Müzisyen), Şebnem K. Fincancı (Tabip, TİHV Başkanı), Tahir Elçi (Hukukçu), Tan Oral (Çizer), Tarık Günersel (Yazar), Toktamış Ateş (İktisatçı), Tomris Özden (Yazar), Tuna Bekleviç (Toplum ve Demokrasi Derneği Bşk.), Turgut Kazan (Hukukçu), Ufuk Uras (İktisatçı, ÖDP Eski Bşk.), Uluç Gürkan (Yazar), Umur Talu (Gazeteci), Ümit Boyner (TÜSİAD Bşk.), Ümit Kardaş (Hukukçu), Üstün Akmen (Eleştirmen), Vahit Bıçak (Hukukçu), Veysel Uçum (Hukukçu), Yaman Akdeniz (Hukukçu, Bilgi Üni.), Yaşar Kemal Gökçeli (Yazar), Yaşar Seyman (Yazar, sendikacı), Yıldray Oğur (Gazeteci), Yılmaz Ensaroğlu (Araştırmacı, yazar), Yüksel Selek (Yeşiller Partisi Gen. Bşk.), Zeki Kentel (Gazeteci), Zeynep Tanbay (Koreograf), Zuhâl Olcay (Oyuncu)

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ

Aşağıdaki konuların herbiri aynı ay, bu çalışmaya katılan bütün illerde ve İstanbul ilçelerinde eş zamanlı olarak tartışılacak, elde edilen “Ortak Payda”lar her ay bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanacak, bütün çalışmanın sonunda ise “Ortak Paydalarımız” adlı bir el kitabında toplanarak yeni Anayasa’yı tartışacak meclisin üyelerine sunulacak.

ANAYASA TARTIŞMALARINDA 12 KONU **(Kasım 2011 – Ekim 2012)**

1. Anayasa'nın yapısı, hazırlanma ve oylanma süreci (Konuşuldu)
2. Birey hak ve özgürlükleri -I-
Yaşam hakkı, kişi dokunulmazlığı , özel yaşamın gizliliği,
3. Birey hak ve özgürlükleri -II-
Düşünce, inanç, ifade, haberleşme, örgütlenme, toplanma ve gösteri özgürlüğü
4. Birey hak ve özgürlükleri -III-
Hak arama, savunma, adil yargı
5. Demokrasi, doğrudan ve temsili demokrasi, merkezi – yerel yönetimler, şeffaflık
6. Devletin ve bireyin sosyal ve ekonomik hak ve yükümlülüğü, mülkiyet, miras
7. Devlet ve Toplum 1: Çalışma, sendika, grev ve toplu sözleşme
8. Devlet ve Toplum 2: Eğitim, öğretim, bilim, sanat
9. Devlet ve Toplum 3: Pozitif ayrımcılık, sağlık ve çevre
10. Devletin yapısı 1: Yasama
11. Devletin yapısı 2: Yürütme
12. Devletin yapısı 3: Yargı

